

Warszawa, dnia 12 lutego 2020 r.

SZEF
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH

Jan Józef Kasprzyk

BD1-K0752-0511-2-1/20

w związku z petycją Pana Prezesa z dnia 14 listopada 2020 r., dotyczącą wystąpienia przez Szefa UdSKiOR z wnioskiem do Sejmu w sprawie przyznania kombatantom dodatkowego świadczenia w wysokości 1000 zł miesięcznie, przedstawiam stanowisko Urzędu.

W Polsce żyje ok. 21 tys. kombatantów tj. osób, które w latach 1939-1963 walczyły o niepodległość i suwerenność Polski „z bronią w ręku”. Niespełna 10% z nich nie ma ukończonych 90 lat. Wypłata miesięcznego świadczenia w wysokości 1000 zł dla tej grupy osób kosztowałaby budżet państwa ok. 228 mln zł rocznie. Jeśli jednak Pan Prezes za kombatantów uznaje również innych beneficjentów ustawy kombatanczej tj. ofiary represji z lat 1939-1956, to wypłata takiego świadczenia dla kolejnej grupy ok. 40 tys. osób, które mają ukończone 90 lat, kosztowałaby budżet dodatkowo ok. 480 mln zł.

Nasz Urząd nie posiada inicjatywy ustawodawczej, więc nie mogę zadośćuczynić prośbie Pana Prezesa i skierować stosownego projektu ustawy do Sejmu. Jednak – jak podpowiada nasze doświadczenie – nie jest wykluczone, że wkrótce pojawią się propozycje zmian w prawie, które zwiększą zakres wsparcia państwa na rzecz środowiska kombatanckiego.

Rozważając problem zwiększenia wysokości świadczeń dla kombatanatów, będący zawsze fragmentem szerszej polityki państwa w dziedzinie socjalnej, musimy pamiętać o doświadczeniach z początku tego wieku. Zbyt szczodra polityka państwa prowadzona w latach poprzednich doprowadziła do sytuacji, kiedy kombatanatów i osoby represjonowane pozbawiono szeregu ulg i świadczeń. W latach 2002-2003 zmniejszono wysokość ulg na przejazdy komunikacją publiczną oraz ograniczono ich zakres, zaniechano waloryzacji świadczeń kombatanckich, pozbawiono inwalidów-represjonowanych oraz wdowy po nich prawa do bezpłatnych leków, przeprowadzono godzącą w prawa części środowiska inwalidów wojennych wymianę książek inwalidy wojennego na tzw. legitymacje osoby represjonowanej itp. Dobrze byłoby wynieść z tej sytuacji pewną naukę na przyszłość. Otóż przyznawanie przywilejów nawet najbardziej zasłużonym grupom społecznym powinno być zawsze adekwatne do możliwości finansowych państwa – w innym przypadku skończyć może się tak, jak to miało miejsce na początku tego wieku, że trzeba szybko odbierać to, co niedawno przyznano.

Rozważania na temat wsparcia państwa dla kombatanatów byłyby niepełne bez przypomnienia, że oprócz dodatku kombatanckiego (222,01 zł) kombatanantom przysługuje co miesiąc również ryczałt energetyczny (171,41 zł) oraz dodatek kompensacyjny (33,30 zł), co łącznie daje kwotę 426,72 zł miesięcznie. Każdy kombatanat ma również prawo do leczenia poza kolejnością, a także pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej i w uzyskaniu miejsca w domu opieki społecznej. Osobom w trudnej sytuacji materialnej specjalnej

pomocy pieniężnej może udzielić Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Dodatkowo, kombatantom będącym inwalidami wojennymi przysługuje prawo do renty inwalidzkiej, z wyjątkową w polskim prawie możliwością częściowego zbiegu świadczeń – w razie zbiegu uprawnienia do renty inwalidy wojennego i emerytury z tytułu ubezpieczenia społecznego inwalida wojenny może korzystać jednocześnie z obu świadczeń, z tym ograniczeniem, że jedno z nich (wybrane przez uprawnioną osobę) będzie w tym przypadku wypłacane w wysokości obniżonej o 50%. Renta z tytułu inwalidztwa wojennego jest zwolniona z podatku dochodowego pobieranego od osób fizycznych. Jej średnia wysokość to ponad 2300 zł (dane ZUS, nie posiadamy danych KRUS), do której uprawniony inwalida pobiera 50% „wypracowanej” emerytury na zasadach ogólnych. Inwalidzi wojenni mają również prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki oraz do bezpłatnych wyrobów medycznych do określonej wysokości finansowania. Analogiczne uprawnienia mają tzw. inwalidzi-represjonowani, tj. osoby, które nie prowadząc uprzednio działalności kombatanckiej zostały trwale poszkodowane na zdrowiu wskutek pobytu w obozach, więzieniach czy na deportacji w latach 1939-1956.

W odniesieniu do kwestii zwiększenia świadczeń dla kombatantów i osób represjonowanych, to warto przypomnieć, że uchwalona w dniu 15 marca 2019 r. ustawa *o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego oraz niektórych innych ustaw* zrealizowała część postulatów środowiska kombatanckiego.

Przede wszystkim przyznała ona znacznej grupie weteranów walk o niepodległość – tj. inwalidom wojennym – specjalne dodatki do rent w wysokości 850 zł miesięcznie. Jest to urzeczywistnienie konstytucyjnego imperatywu otaczania inwalidów wojennych szczególną opieką.

Dodatkowo, każdy weteran walk o niepodległość RP może wystąpić do naszego Urzędu o kartę parkingową, która pozwoli – jemu samemu jako

kierowcy lub osobie go przewożącej – m.in. zatrzymywać się w miejscach, gdzie co do zasady obowiązuje zakaz postoju lub zatrzymywania. Dla kombatantów, którzy z racji swego wieku mają niejednokrotnie ograniczoną sprawność ruchową, tego rodzaju ułatwienie będzie istotnym wsparciem np. w czasie wizyt w zakładach opieki zdrowotnej.

Ponadto ustawa zwiększyła uprawnienia represjonowanych w PRL żołnierzy służby zastępczej (tzw. żołnierzy-górników), w zasadzie zrównując ich w uprawnieniach z grupami represjonowanych wskazanymi w ustawie kombatanckiej. Przypomnę, że środowisko żołnierzy-górników tworzą m.in. osoby represjonowane za niesłuszne pochodzenie z rodzin akowskich albo udział w cywilnych, antykomunistycznych organizacjach młodzieżowych, działających w latach 40. i 50. ubiegłego stulecia.

Ustawa załatwia ostatecznie również podnoszoną przez środowiska weteranów sprawę pozbawienia ich przed wielu laty książek inwalidów wojennych – nowe przepisy umożliwiają w uproszczonym trybie odzyskanie utraconych niesłusznie dokumentów i korzystanie ze wszystkich przywilejów należnych tej grupie społecznej.

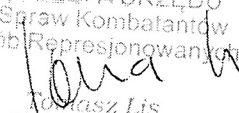
Nadmienić trzeba również, że rok 2020 to kolejny rok, w którym znacząco rosną nakłady państwa na pomoc pieniężną udzielaną przez Szefa Urzędu m.in. kombatantom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej lub zdrowotnej. O ile w 2015 r. środki te wynosiły niespełna 10 mln zł, to w roku bieżącym kwota ta już wynosi 30 mln (podobnie było w roku ubiegłym).

Podjęmowane są również inne działania, które zwiększają zakres opieki państwa nad weteranami. Ich przykładem są obowiązujące od końca 2017 r. przepisy, które umożliwiają samorządom zwalnianie weteranów z opłat za pobyt w domach opieki.

Powyższe działania należy widzieć w szerszym kontekście aktywnej polityki społecznej prowadzonej od ponad 4 lat, która znacząco polepszyła byt milionów polskich rodzin, w tym i niejednokrotnie również samych

kombatantów i osób represjonowanych (program 500+, znaczące podniesienie najniższej emerytury i płacy minimalnej, zmiana wieku uprawniającego do przejścia na emeryturę, bezpłatne niektóre leki dla seniorów, dodatkowe świadczenia dla emerytów i osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji itd.). Jej wyrazem jest również znaczące zwiększanie świadczeń i przywilejów dla działaczy opozycji antykomunistycznej, cywilnych niewidomych ofiar wojny, deportowanych do pracy przymusowej i innych ofiar reżimów totalitarnych. Realizacja tej polityki wymaga racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi, które są wszak ograniczone. Dlatego oczywistym jest, że określone programy społeczne nie mogą być jednocześnie realizowane w tak szerokim zakresie, w jakim oczekiwaliby ich potencjalni beneficjenci.

Z KATEDRY SZEFA URZĘDU
do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Tomasz Lis
Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego